

Predmet C-90/22**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

10. veljače 2022.

Sud koji je uputio zahtjev:

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litva)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

10. veljače 2022.

Podnositelj zahtjeva za reviziju:

„Gjensidige” ADB

Druge stranke u revizijskom postupku:

„Rhenus Logistics” UAB

„ACC Distribution” UAB

Predmet glavnog postupka

Zahtjev tužitelja, društva „Gjensidige” ADB, protiv tuženika (druge stranke u revizijskom postupku), društva „Rhenus Logistics” UAB, za naknadu štete na temelju subrogacije.

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Revizijski postupak odnosi se na pravne odredbe o značaju sporazuma o nadležnosti koji su sklopile stranke ugovora o međunarodnom prijevozu robe, u kontekstu određivanja kako nadležnosti suda koji odlučuje o sporu koji je proizašao iz tog ugovora tako i pravnih posljedica povrede pravila o litispendenciji. Pitanje koje se u predmetu pojavilo u pogledu određivanja nadležnosti sudova država članica koji moraju odlučiti o sporu obuhvaćeno je regulatornim područjem primjene Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (u daljnjem tekstu:

Uredba br. 1215/2012) i Konvencije o ugovoru o međunarodnom prijevozu robe cestom (1956.) (u daljnjem tekstu: Konvencija CMR).

Prethodna pitanja

1. Može li se članak 71. Uredbe br. 1215/2012, u vezi s člancima 25., 29. i 31. te uvodnim izjavama 21. i 22. te uredbe, tumačiti na način da dopušta primjenu članka 31. Konvencije CMR i kada je spor koji je obuhvaćen područjem primjene obaju tih propisa predmet sporazuma o nadležnosti?

2. Uzimajući u obzir namjeru zakonodavca da poveća zaštitu sporazumâ o nadležnosti u Europskoj uniji, može li se članak 45. stavak 1. točka (e) podtočka ii. Uredbe br. 1215/2012 šire tumačiti, na način da obuhvaća ne samo odjeljak 6. nego i odjeljak 7. poglavlja II. te uredbe?

3. Uzimajući u obzir posebna obilježja dane situacije i povezane pravne posljedice, može li se pojam „javni poredak” iz Uredbe br. 1215/2012 tumačiti na način da obuhvaća određeni razlog za nepriznavanje presude druge države članice ako primjena specijalizirane konvencije, kao što je to Konvencija CMR, stvara pravnu situaciju u kojoj se u istom slučaju ne poštuje ni sporazum o nadležnosti ni sporazum o primjenjivom pravu?

Navedene odredbe prava Unije i međunarodnog prava i sudska praksa Suda EU-a

Uvodne izjave 21. i 22. te članci 25., 29., 31., 45. i 71. Uredbe br. 1215/2012; članci 31. i 41. Konvencije CMR

Presuda od 9. prosinca 2003., Gasser, C-116/02, točka 2. izreke; presuda od 28. travnja 2009., Apostilides, C-420/07, t. 58.; presuda od 4. svibnja 2010., TNT Express Nederland, C-533/08, t. 48., 49. i 51.; presuda od 19. prosinca 2013., Nipponkoa Insurance Co. (Europe), C-452/12, t. 40., 42. i 44.; presuda od 4. rujna 2014., Nickel & Goeldner Spedition, C-157/13, točka 2. izreke; presuda od 23. listopada 2014., flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, t. 49.; presuda od 16. srpnja 2015., Diageo Brands, C-681/13, t. 39. i točka 1. izreke; mišljenje nezavisnog odvjetnika Y. Bota od 6. rujna 2018. u predmetu Liberato, C-386/17, t. 74. do 90. i 94.; presuda od 16. siječnja 2019., Liberato, C-386/17, izreka

Kratak prikaz činjeničnog stanja i spora u glavnom postupku

1. Klijent, društvo „ACC Distribution” UAB, i prijevoznik, društvo „Rhenus Logistics” UAB, sklopili su ugovor o uslugama prijevoza (u daljnjem tekstu: ugovor o prijevozu) radi prijevoza pošiljke računalne opreme iz Nizozemske u Litvu. Stvarni prijevoznik pošiljke nije bilo društvo „Rhenus Logistics” UAB, već poljsko društvo „Kark-Trans” PPHU. U noći s 23. na 24. siječnja 2017. dio

pošiljke (5155 kg) je ukraden kada se vozač kamiona u kojem se ona prevozila zaustavio na nezaštićenom parkiralištu u Njemačkoj.

- 2 U članku 2. odjeljka ugovora o prijevozu naslovljenog „Odgovornost stranaka” bilo je predviđeno da se „sporovi i nespোরазumi koji se pojave u okviru izvršavanja ovog Ugovora rješavaju, koliko je to moguće, pregovorima između stranaka”. U članku 3. tog odjeljka bilo je predviđeno da „o sporovima i nespоразumima koji se ne riješe pregovorima između stranaka odlučuje sud na čijem je području nadležnosti registrirana službena adresa klijenta”. Sjedište (službena adresa) klijenta, društva „ACC Distribution” UAB, nalazi se u Litvi, što znači da su stranke ugovora o prijevozu zapravo odredile litavske sudove kao nadležne za rješavanje sporova koji bi se pojavili u okviru izvršavanja tog ugovora.
- 3 Osiguravatelj, društvo „Gjensidige” ADB, je pošiljke koje su pripadale nositelju police, društvu „ACC Distribution” UAB, osiguravalo od svih rizika tijekom trajanja ugovora od 1. siječnja 2017. do 31. prosinca 2017. Društvo „Gjensidige” ADB priznalo je krađu pošiljke kao osigurani događaj te je nositelju police, društvu „ACC Distribution” UAB, 21. travnja 2017. isplatilo osigurninu u iznosu od 205 108,89 eura.
- 4 Dana 3. veljače 2017., društva Post & Co Belgium BVBA i „Rhenus Logistics” UAB pokrenula su pred Rechtbankom Zeeland-West-Brabant (Sud u Zeeland-West-Brabantu, Nizozemska; u daljnjem tekstu: nizozemski sud), u Kraljevini Nizozemskoj, građanski predmet br. C/02/329931/HA ZA 17-290 protiv tuženikâ, društava „ACC Distribution” UAB, „Gjensidige” ADB, Dell Technology and solutions Limited i Dell (PS) Limited, radi donošenja presude kojom bi se ograničila prijevoznikova građanskopravna odgovornost. Tuženici „ACC Distribution” UAB i „Gjensidige” ADB u postupku su otvorili pitanje nadležnosti, zahtijevajući da se sud proglasi nenadležnim za predmet zbog činjenice da su stranke ugovora o prijevozu sklopile sporazum o nadležnosti. Nizozemski sud je odlukom od 23. kolovoza 2017. odbio taj zahtjev tuženikâ uz obrazloženje da se sporazum o nadležnosti koji su sklopile stranke ugovora o prijevozu, a kojim je ograničen izbor sudova koji mogu biti nadležni na temelju članka 31. Konvencije CMR, protivio toj odredbi Konvencije CMR te da je bio ništav u skladu s člankom 41. stavkom 1. Konvencije CMR.
- 5 Dana 19. rujna 2017., tužitelj, društvo „Gjensidige” ADB, pokrenuo je protiv tuženika, društva „Rhenus Logistics” UAB, građanski postupak pred Kauno apygardos teismas (Okružni sud u Kaunasu, Litva; u daljnjem tekstu: okružni sud) radi naknade štete u iznosu od 205 108,89 eura uz dodatak kamata. Tužitelj, društvo „Gjensidige” ADB, je navodio da je, nakon što je nositelju police, društvu „ACC Distribution” UAB, isplatio osigurninu za krađu pošiljke, subrogacijom stekao građanskopravnu tražbinu koju je potonji na temelju ugovora o prijevozu imao protiv prijevoznika, društva „Rhenus Logistics” UAB.

- 6 Tuženik, društvo „Rhenus Logistics” UAB, je zahtijevao da se tužbu proglasi nedopuštenom. Navodio je da je pokretanje postupka pred okružnim sudom dovelo do situacije litispencije, koju je trebalo riješiti tako da se za odlučivanje o sporu između stranaka nadležnost prizna nizozemskom sudu zato što je postupak pred tim sudom ranije pokrenut.
- 7 Okružni sud je rješenjem od 12. ožujka 2018. prekinuo postupak do donošenja konačne presude u građanskom predmetu br. C/02/329931/HA ZA 17-290, koji je bio u tijeku pred nizozemskim sudom; nije prihvatio zahtjev tuženika, društva „Rhenus Logistics” UAB, da tužbu proglasi nedopuštenom. Lietuvos apeliacinis teismas (Žalbeni sud, Litva; u daljnjem tekstu: žalbeni sud) je rješenjem od 19. srpnja 2018. potvrdio rješenje okružnog suda od 12. ožujka 2018. Žalbeni sud je, s obzirom na sporazum o nadležnosti koji je sklopljen u okviru ugovora o prijevozu i članak 25. stavak 1. Uredbe br. 1215/2012, utvrdio da su litavski sudovi nadležni. Usto je zaključio da primjena odredbi o alternativnoj nadležnosti i pravila o litispenciji iz članka 31. stavaka 1. i 2. Konvencije CMR u predmetnom slučaju nije opravdana jer bi se protivila temeljnim načelima Uredbe br. 1215/2012, a osobito predvidljivosti nadležnosti i učinkovitosti sporazuma između stranaka.
- 8 Nizozemski sud je presudom od 25. rujna 2019. u spojenim predmetima br. C/02/329931/HA ZA 17-290 i 17-824 proglasio da je odgovornost tužitelja koji su pred njim pokrenuli postupak, društava „Rhenus Logistics” UAB i Post & Co Belgium BVBA, prema tuženicima, društvima „ACC Distribution” UAB, „Gjensidige” ADB, Dell Technology and solutions Limited i Dell (PS) Limited, ograničena te da ne može premašivati iznos naknade štete predviđen člankom 2. stavkom 3. Konvencije CMR. Ta presuda nije pobijana.
- 9 U skladu s presudom nizozemskog suda od 25. rujna 2019., tuženik, društvo „Rhenus Logistics” UAB, je 14. veljače 2020. isplatio tužitelju, društvu „Gjensidige” ADB, iznos od 61 229,05 eura (naknada štete od 40 854,20 eura plus kamate). Tužitelj je 11. svibnja 2020. podnio zahtjev za djelomično povlačenje tražbine (u iznosu od 40 854,20 eura) i zatražio naknadu ostatka štete (164 254,69 eura). Okružni sud je rješenjem od 12. veljače 2020. nastavio građanski postupak koji je ranije prekinuo.
- 10 Okružni sud je presudom od 22. svibnja 2020. prihvatio djelomično povlačenje tražbine tužitelja, društva „Gjensidige” ADB (u iznosu od 40 854,20 eura) te je obustavio taj dio predmeta, dok je ostatak tužbe odbio. Okružni sud je konačnu presudu nizozemskog suda proglasio obvezujućom u predmetnom slučaju.
- 11 Žalbeni sud je rješenjem od 25. veljače 2021. potvrdio presudu okružnog suda od 22. svibnja 2020. Naveo je da se, s obzirom na relevantni sporazum koji su stranke ugovora o prijevozu sklopile u pogledu sudova nadležnih za rješavanje njihovih međusobnih sporova, postupak pred litavskim sudom mogao pokrenuti i na temelju članka 25. stavka 1. Uredbe br. 1215/2012 (isključiva nadležnost) i na temelju alternativnih pravila za određivanje međunarodne nadležnosti predviđenih

člankom 31. stavkom 1. Konvencije CMR. Utvrdio je da se primjena alternativnih pravila za određivanje međunarodne nadležnosti predviđenih u Konvenciji CMR, s ciljem rješavanja spora koji je nastao između stranaka, ne bi protivila bitnim načelima Uredbe br. 1215/2012 te da na uredno funkcioniranje unutarnjeg tržišta ne bi djelovala nepovoljnije od primjene članka 25. stavka 1. Uredbe br.1215/2012. Žalbeni sud je na temelju analize istovjetnosti građanskog predmeta u kojem se odlučivalo o naknadi štete na temelju subrogacije i građanskog predmeta pred nizozemskim sudom u kojem se odlučivalo o granicama prijevoznikove građanskopravne odgovornosti utvrdio da ti predmeti nisu ispunjavali uvjet istovjetnosti sporova (stranke su bile različite, kao i pravne osnove tužbenih zahtjeva), ali da ih treba smatrati bezuvjetno povezanim (oba su predmeta imala iste ciljeve te su se odnosila na isto činjenično stanje). Prema navodu žalbenog suda, prvostupanjski sud se s pravom vodio presudom nizozemskog suda – kojom je utvrđena ograničena građanskopravna odgovornost tuženika – te je zaključio da nije opravdano preispitivati pitanje primjene šire građanskopravne odgovornosti.

- 12 Dana 2. lipnja 2021., Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Vrhovni sud Litve; u daljnjem tekstu: revizijski sud) prihvatio je u razmatranje zahtjev za reviziju koji je tužitelj, društvo „Gjensidige” ADB, podnio zahtijevajući da se preispita rješenje žalbenog suda od 25. veljače 2021. te da se Sudu EU-a uputi prethodno pitanje kako bi se utvrdilo treba li sporazum o nadležnosti smatrati isključivim u predmetnom slučaju te koje bi bile pravne posljedice njegova kršenja. Tužitelj u svojem zahtjevu za reviziju među ostalim navodi da se sukob između pravila o nadležnosti predviđenih Konvencijom CMR i pravila o nadležnosti predviđenih Uredbom br. 1215/2012 trebao riješiti davanjem prednosti pravnoj odredbi iz članka 25. stavka 1. Uredbe br. 1215/2012, kojom se nadležnost sudova države članice navedenih u sporazumu o nadležnosti izjednačava s isključivom nadležnosti. Žalbeni sud je neopravdano primijenio alternativna pravila za određivanje međunarodne nadležnosti predviđena u članku 31. stavku 1. Konvencije CMR, zato što je njihova primjena imala nepovoljnije posljedice za uredno funkcioniranje unutarnjeg tržišta te nije štitila načela funkcioniranja Europske unije.
- 13 Tuženik, društvo „Rhenus Logistics” UAB, u svojem je odgovoru na zahtjev za reviziju zatražio da se odbije tužiteljev zahtjev za upućivanje Sudu prethodnog pitanja, da se odbije zahtjev za reviziju te da se rješenje žalbenog suda od 25. veljače 2021. potvrdi.

Argumenti revizijskog suda i njegovo stajalište u prethodnom postupku

- 14 Prema mišljenju suda koji upućuje zahtjev, iz sudske prakse Suda EU-a valja izvesti sljedeće zaključke: (i) odredbe Konvencije CMR primjenjive su na pitanja međunarodne nadležnosti, uključujući članak 31. te konvencije, prema kojem sporazumi o nadležnosti nisu isključivi te ih se može zaobići podnošenjem tužbe jednom od sudova navedenih u tom članku (presuda Nickel & Goeldner

Spedition); (ii) analiza istovjetnosti sporova za potrebe litispendencije treba se provesti u skladu s pravilima predviđenima u Unijinoj uredbi; (iii) u predmetnom slučaju, spor pokrenut pred nizozemskim sudom istovjetan je sporu pokrenutom pred litavskim sudom (presuda Nipponkoa Insurance Co. (Europe)). Posljedično, kada je riječ o subjektima koji su uključeni u oba spora, u predmetnom je slučaju posebno pravno značajan članak 29. Uredbe br. 1215/2012.

- 15 Članak 29. stavak 1. Uredbe br. 1215/2012 među ostalim predviđa da ne dovodi u pitanje članak 31. stavak 2. te uredbe, koji, uspostavljajući iznimku od pravila o litispendenciji, nalaže sudu druge države članice da prekine postupak do trenutka kada se sud pred kojim je na temelju sporazuma o nadležnosti pokrenut postupak proglasi nenadležnim temeljem tog sporazuma. Kao drugo, članak 31. stavak 3. Uredbe br. 1215/2012 obvezuje svaki sud druge države članice da se proglasi nenadležnim ako sud koji je određen u sporazumu o nadležnosti utvrdi da je nadležan. Dakle, članak 29. stavak 1. te članak 31. stavci 2. i 3. za slučajeve u kojima postoji sporazum o nadležnosti predviđaju iznimku od općeg pravila o litispendenciji koje se temelji na vremenskom redoslijedu pokretanja sporova.
- 16 Kako proizlazi iz teksta članka 31. Konvencije CMR, sud koji je određen u sporazumu o nadležnosti ne smatra se isključivo nadležnim. Prema članku 25. stavku 1. Uredbe br. 1215/2012, nadležnost dodijeljena sporazumom o nadležnosti smatra se isključivom ako se stranke nisu drukčije sporazumjele. Dakle, sporazumi o nadležnosti u Konvenciji CMR nemaju isti status kao u uredbi. Može se tvrditi da se članak 31. Konvencije CMR, s obzirom na to da sudove određene u sporazumima o nadležnosti ne predviđa kao isključivo nadležne te da dopušta da se sporovi pokrenu i pred sudovima koji nisu određeni u takvim sporazumima, protivi pravu Unije. Revizijski sud dvoji u pogledu spojivosti članka 31. Konvencije CMR, s obzirom na to da dopušta izrazito slobodan tretman sporazumâ o nadležnosti, s Uredbom br. 1215/2012 iz perspektive predvidljivosti nadležnih sudova, pravne sigurnosti za stranke, dobrog sudovanja, minimizacije rizika od vođenja usporednih postupaka, uzajamnog povjerenja u pravosuđe u Europskoj uniji i drugih načela.

Pravne posljedice povrede pravila o litispendenciji kada postoji sporazum o nadležnosti

- 17 Članak 29. Uredbe br. 1215/2012 ne odnosi se izravno na posljedice odluke suda pred kojim je pokrenut postupak da ne slijedi sporazum o nadležnosti u kojem je kao nadležan određen neki drugi sud te da se proglasi nadležnim za spor koji je pred njime pokrenut.
- 18 Tekst Uredbe br. 1215/2012 ne pruža izričitu osnovu za nepriznavanje presude koja je protivno sporazumu o nadležnosti donesena u drugoj državi članici. Tumačenje odredbi te uredbe prema kojem povreda pravila o litispendenciji kada postoji sporazum o nadležnosti nema nikakve pravne posljedice može dovesti do situacije u kojoj se, u bitnome, u vezi s istim sporovima mogu pokrenuti dva različita sudska postupka. Načelo *ubi jus ibi remedium* u takvom bi slučaju

postalo bespredmetno te bi se stvorili pogodni uvjeti za zaobilaženje cilja Uredbe br. 1215/2012 da se sporazumi o nadležnosti zaštite te da se prizna njihova isključivost.

- 19 Revizijski sud otvara pitanje treba li odredbe Uredbe br. 1215/2012 tumačiti na način da one sporazume o nadležnosti štite i na razini priznavanja i izvršavanja presuda. Iako, za razliku od situacija uređenih člankom 24. Uredbe br. 1215/2012, koji se odnosi na isključivu nadležnost, stranke sporazuma o nadležnosti mogu promijeniti svoju želju da postupak pokrenu pred sudom određenim u sporazumu i iskoristiti mogućnost proširenja nadležnosti predviđenu člankom 26. stavkom 1. te uredbe, pojam isključive nadležnosti se u članku 25. te uredbe koristi kako bi se definirao sporazum o nadležnosti. Osim toga, članak 31. Uredbe br. 1215/2012 kao uvjet primjenjivosti pravila o litispendenciji kada postoji sporazum o nadležnosti zahtijeva da je postupak pokrenut pred sudom određenim u tom sporazumu, što već samo po sebi upućuje na namjeru barem jedne od stranaka da poštuje sporazum o nadležnosti.
- 20 Situacija iz predmetnog slučaja isto otvara pitanja u pogledu njezine spojivosti sa zahtjevima javnog poretka. Nepoštovanje sporazuma o nadležnosti može imati praktične posljedice za stranke postupka, a te posljedice nisu ograničene samo na spor pred sudom koji nije određen u sporazumu o nadležnosti. Članak 29. Konvencije CMR, koji se odnosi na mogućnost prijevoznika da ograniči svoju odgovornost, pitanje primjenjivog prava povezuje s nadležnosti suda pred kojim je postupak pokrenut. Nepoštovanje sporazuma o nadležnosti može dovesti i do toga da primjenjivo pravo ne bude ono koje bi bilo primjenjivo da se sporazum o nadležnosti poštovao. Ta činjenica otvara logična pitanja u pogledu spojivosti članka 29. Konvencije CMR i njegova odnosa s člankom 3. i člankom 5. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I), kojima se priznaje pravo stranaka da izaberu pravo koje će se primjenjivati na ugovor o prijevozu.
- 21 Ne smije se previdjeti činjenica da se tuženik, kada sud koji nije određen u sporazumu o nadležnosti preuzme nadležnost te se na dotični predmet primijeni pravo suda pred kojim je postupak pokrenut (na latinskom, *lex fori*), suočava s problemima u vezi s nadležnosti i primjenjivim pravom zato što ne samo da slučaj takve osobe ne razmatra sud za koji je ona razumno očekivala da će biti nadležan, nego se isto njezin slučaj razmatra u skladu s pravilima kojima ona svoje ponašanje u pravnom odnosu nije imala priliku prilagoditi. Shodno tomu, u iznimnim se okolnostima, primjerice kada su pravila o litispendenciji povrijeđena zbog zanemarivanja primjenjivih uredbi i sudske prakse Suda EU-a ili kada ta povreda može dovesti do povrede važnijih postupovnih prava, čini opravdanim tvrditi da presuda nije izvršiva zbog javnog poretka države članice u kojoj se izvršenje traži.

Kratko opravdanje za upućivanje zahtjeva za prethodnu odluku

- 22 Odgovor na pitanja koja su izložena u izreci ove odluke i upućena Sudu EU-a od temeljne su važnosti za ovaj predmet jer će omogućiti pravilnu primjenu odredbi Uredbe br. 1215/2012 koje Sud EU-a još nije razmatrao.

RADNI DOKUMENT